

Чи заборонено оплати за відступленим боргом в сфері ЗЕД на час воєнного стану?

Про можливість оплати резидентом у разі переведення нерезидентом-постачальником боргу такого резидента третій особі-нерезиденту. Чи зобов'язаний банк прийняти до виконання платіжні доручення для переказу платежу у валюті внаслідок такого відступлення права вимоги боргу на користь компанії-резидента іноземної держави?

Компанією Вікторія ініційовано запит до Національного банку України та отримано відповідь щодо особливостей розв'язання даної проблеми.

Спойлер: загалом забороняється оплати у валюті на період воєнного стану за товар, не зазначений в Постанові 153. Крім того, товар (навіть вказаний у Постанові 153) має бути поставлено резиденту до 23.02.2021. Погодження операції з переказу здійснюється банком-агентом. Тому, враховуючи відсутність прямих заборон, слід звертатись до банка-агента для узгодження можливостей переказу за договором переведення боргу – чи зараз (у разі відповідності Постанові 153) чи згодом по завершенню воєнного стану.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

На № 06/12/a2 від 06.12.2022

Про валютний нагляд

Задорожній Р. Г.

а/с 522, м. Чернівці, 58001

e-mail: office@vg.ua

Шановний Романе Григоровичу!

Національний банк України розглянув Ваш лист від 06.12.2022 № 06/12/a2 про надання роз'яснення щодо можливості розрахунків юридичною особою з нерезидентом у разі відступлення боргу та повідомляє таке.

Насамперед звертаємо увагу, що відповідно до статті 2 Закону України “Про Національний банк України” (далі – Закон про НБУ) Національний банк України є особливим центральним органом державного управління, який згідно із частиною другою статті 19 Конституції України діє лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та іншими законами України.

Згідно з пунктом 14 статті 7 Закону про НБУ Національний банк України здійснює відповідно до визначених спеціальним законом повноважень валютне регулювання, визначає порядок здійснення операцій в іноземній валюті, організовує і здійснює валютний нагляд за банками, а також небанківськими фінансовими установами та операторами поштового зв'язку, які отримали ліцензію на здійснення валютних операцій.

Зважаючи на функції Національного банку України, визначені статтями 6 та 7 Закону про НБУ, надання роз'яснень та юридичних консультацій з питань ведення суб'єктами господарювання зовнішньоекономічної діяльності знаходиться поза межами повноважень Національного банку України.

Разом з тим зазначаємо, що на сьогодні правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ визначаються, зокрема Законом України “Про валюту і валютні операції” (далі – Закон про валюту),

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000
Дійсний до: 04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937
від 04.01.2023 17:24

Положенням про здійснення операцій із валютними цінностями¹ (далі – Положення № 2), Положенням про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті², Інструкцією про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів³, Положенням про валютний нагляд⁴ (далі – Положення № 13), постановою Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану”, зі змінами (далі - Постанова №18).

Відповідно до частини другої статті 11 Закону про валюту валютний нагляд здійснюється органами валютного нагляду та агентами валютного нагляду з метою встановлення відповідності здійснюваних валютних операцій валютному законодавству з урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

Частиною сьомою статті 11 Закону про валюту передбачено, що банки як уповноважені установи-агенти валютного нагляду під час проведення ними валютних операцій здійснюють безпосередній нагляд за виконанням вимог валютного законодавства резидентами (крім інших уповноважених установ) та нерезидентами, що здійснюють валютні операції через ці уповноважені установи (банки). Агенти валютного нагляду мають право вимагати у суб'єктів валютних операцій документи, пов'язані із здійсненням валютних операцій, а суб'єкти валютних операцій зобов'язані надавати такі документи на вимогу агентів валютного нагляду у визначений ними строк (частина восьма статті 11 Закону про валюту).

Нормами пункту 6 розділу I Положення № 2 передбачено, що уповноважені установи самостійно, на підставі своїх внутрішніх документів, приймають рішення про необхідність подання клієнтом документів, пов'язаних зі здійсненням валютної операції.

Також, пунктом 7 розділу I Положення № 13, зокрема визначено, що уповноважена установа як агент валютного нагляду здійснює нагляд за дотриманням валютного законодавства резидентами та нерезидентами під час проведення операцій через цю устанovu. Цей нагляд полягає в установленні уповноваженою установою відповідності валютних операцій її клієнтів (резидентів і нерезидентів) вимогам валютного законодавства України, запобіганні уповноваженою установою проведенню її клієнтами через цю устанovu валютних операцій, що не відповідають вимогам валютного законодавства, та/або своєчасному інформуванні уповноваженою установою Національного банку України у випадках і в порядку, установлених законодавством України, включаючи нормативно-правові акти Національного

¹ Затверджено постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2 (зі змінами).

² Затверджено постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 5 (зі змінами).

³ Затверджено постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 7 (зі змінами).

⁴ Затверджено постановою Правління Національного банку України від 03.01.2019 № 13 (зі змінами).

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000

Дійсний до:04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937

від 04.01.2023 17:24

банку України, про валютні операції, що не відповідають вимогам валютного законодавства.

Уповноважені установи як агенти валютного нагляду для здійснення валютного нагляду визначають у розроблених та затверджених уповноваженою особою/уповноваженим органом внутрішніх документах (процедурах, програмах, положеннях, процесах) порядок організації здійснення валютних операцій з урахуванням ризик-орієнтованого підходу, що має містити:

1) порядок прийняття рішень про необхідність подання клієнтами документів/інформації (уключаючи додаткові документи/інформацію про валютні операції);

2) порядок виявлення сумнівних валютних операцій клієнтів/валютних операцій клієнтів, які не відповідають вимогам валютного законодавства;

3) порядок прийняття рішень щодо запобігання проведенню клієнтами через уповноважені установи валютних операцій, що не відповідають вимогам валютного законодавства/відмови в проведенні таких валютних операцій;

4) інші заходи (на власний розсуд уповноваженої установи), спрямовані на забезпечення дотримання клієнтами валютного законодавства.

Також звертаємо увагу, що у зв'язку з введенням в Україні воєнного стану Національним банком України відповідно пункту 20 статті 7 Закону про НБУ Постановою №18 визначено особливості роботи банківської системи в період запровадження воєнного стану.

Зокрема, Постановою № 18 запроваджено особливий порядок купівлі іноземної валюти/переказу валютних цінностей за межі України.

У пункті 14 Постанови № 18 визначено, що уповноваженим установам забороняється здійснювати транскордонний переказ валютних цінностей з України/переказ коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів у гривнях/іноземній валюті, відкриті в банках-резидентах, уключаючи перекази, що здійснюються за дорученням клієнтів, крім випадків, передбачених у підпунктах 1–36 пункту 14 Постанови № 18.

Згідно з підпунктом 2 пункту 14 Постанови № 18 уповноваженим установам забороняється здійснювати транскордонний переказ валютних цінностей з України/переказ коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів у гривнях/іноземній валюті, відкриті в банках-резидентах, уключаючи перекази, що здійснюються за дорученням клієнтів, крім випадків здійснення, зокрема переказів резидентами за операціями з імпорту товарів [продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав, призначених для продажу (оплатної передачі)], зазначених у постанові Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 року № 153 “Про окремі питання щодо забезпечення здійснення імпорту” (зі змінами), за умови, якщо поставка товарів за такими операціями здійснена/здійснюється після 23 лютого 2021 року.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000

Дійсний до:04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937

від 04.01.2023 17:24

Пунктом 21 Постанови № 18 встановлено, що протягом дії воєнного стану інші нормативно-правові акти Національного банку України діють у частині, що не суперечать цій постанові.

Таким чином, банк як агент валютного нагляду за результатами здійсненого ґрунтового аналізу документів, пов'язаних з проведенням валютної операції, самостійно приймає рішення щодо можливості проведення транскордонного переказу іноземної валюти за відповідною валютною операцією резидента з урахуванням вимог чинного законодавства України.

З огляду на зазначене, пропонуємо порушені у листі питання вирішувати безпосередньо з обслуговуючим банком, як агентом валютного нагляду за дотриманням валютного законодавства його клієнтами (резидентами та нерезидентами) під час проведення ними валютних операцій через цю установу.

З повагою
Директор Департаменту відкритих ринків

Олексій ЛУПІН

Охріменко Наталія
Nataliia.Okhrimenko@bank.gov.ua

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000

Дійсний до: 04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937

від 04.01.2023 17:24

Відступлення нерезидентом боргу у сфері ЗЕД із офшором: податкові наслідки для резидента

Іноді у зовнішньоекономічній діяльності суб'єкти господарювання – імпортери (резиденти) стикаються із випадками відступлення боргу, що провів іноземний контрагент, на користь третьої особи – іноземної компанії (нерезидента). Особливого забарвлення операції надає офшорний статус такої третьої особи.

Для цілей оподаткування виникають питання:

Чи виникають у юридичної особи-платника податку на прибуток в Україні додаткові податкові зобов'язання внаслідок такого відступлення?

Чи не виникають обов'язки з оподаткування та особливостями трансфертного ціноутворення?

Компанією Вікторія ініційовано запит із даними запитаннями до ДПС України на практичному прикладі:

Юридична особа – платник податку на прибуток на загальних підставах (резидент України) здійснює зовнішньоекономічну діяльність, під час якої з 2017 року виник борг за отримані товари перед іноземним постачальником (резидента Китаю) станом на 01.01.2022. Іноземний постачальник відступив право вимоги боргу іншій іноземній компанії (однак резиденту Гонконгу) з 01.02.2022. Відповідно іноземна компанія – резидент Гонконгу надала українській компанії всі підтверджуючі документи про право

отримання оплати та вимагає погашення боргу, що раніше належав компанії – резиденту Китаю. Постачальник – компанія резидент Китаю підтвердила українській компанії в повному обсязі факт передачі права вимоги боргу компанії-резиденту Гонконгу.

ДПС України надано індивідуальну податкову консультацію, у якій підтверджено відсутність у загальному випадку потреби відображення податкових різниць та й об'єкту контролю трансфертного ціноутворення загалом. Відповідь ДПС України приводимо нижче.

**ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДПС)**

Львівська пл., 8, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-62-55
E-mail: post@tax.gov.ua, сайт: www.tax.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 43005393

від _____ 20 ____ р. № _____

На № _____ від _____ 20 ____ р.

Роману Задорожньому
(ІНН 2810403137)
а/с 522,
м. Чернівці,
58001

office@vg.ua

Головне управління ДПС
у Чернівецькій області

Індивідуальна податкова консультація

Державна податкова служба України розглянула звернення Задорожнього Р.Г. від 06.12.2022 № 06/12 (вх. ДПС № 3/2350 від 09.12.2022) щодо питань оподаткування податком на прибуток підприємств операцій з переуступки права вимоги боргу та, керуючись ст. 52 Податкового кодексу України (далі – Кодекс), повідомляє.

Відповідно до наданої у зверненні інформації, підприємство здійснювало зовнішньоекономічну діяльність, і з 2017 року по операціям з придбання товару у нерезидента (кредитор), країна реєстрації якого КНР, виникла заборгованість. Сторони дійшли згоди щодо передачі права вимоги боргу іншому нерезиденту, країна реєстрації якого Гонконг.

У заявника виникло питання щодо податкових наслідків з податку на прибуток та трансфертного ціноутворення при здійсненні операції з переуступки права вимоги боргу та подальшої компенсації сплаченої суми боргу резиденту Гонконгу.

Відповідно до п.п. 134.1.1 п. 134.1 ст. 134 Кодексу об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних

К
Державна податкова служба України
2410/ПК/99-00-21-02-09 від 29.12.2022

стандартів фінансової звітності, на різниці, які визначені відповідними положеннями цього Кодексу.

Відповідно до ст. 512 Цивільного кодексу України кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги).

Статтею 514 Цивільного кодексу України визначено, що до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено договором або законом.

Відповідно до п.п. 14.1.255 п. 14.1. ст. 14 Кодексу відступлення права вимоги – це операція з переуступки кредитором прав вимоги боргу третьої особи новому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу кредитору або без такої компенсації.

Підпунктом 140.5.4 п. 140.5 ст. 140 Кодексу встановлено, що платник податку на прибуток, що формує різниці, збільшує фінансовий результат до оподаткування податком на прибуток на суму 30 відсотків вартості товарів, у тому числі необоротних активів (крім активів з права користування за договорами оренди), робіт та послуг (крім операцій, зазначених у пункті 140.2 та підпункті 140.5.6 цього пункту, та операцій, визнаних контрольованими відповідно до статті 39 цього Кодексу), придбаних, зокрема, у нерезидентів, організаційно-правова форма яких включена до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України відповідно до підпункту «г» підпункту 39.2.1.1 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 цього Кодексу, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок), у тому числі податок з доходів, отриманих за межами держави реєстрації таких нерезидентів, та/або не є податковими резидентами держави, в якій вони зареєстровані як юридичні особи.

Вимоги цього підпункту не застосовуються платником податку, якщо операція не є контрольованою та сума таких витрат підтверджується платником податку за цінами, визначеними за принципом «вितягнутої руки» відповідно до процедури, встановленої статтею 39 цього Кодексу, але без подання звіту.

При цьому якщо ціна придбання товарів, у тому числі необоротних активів (крім активів з права користування за договорами оренди), робіт та послуг перевищує їх ціну, визначену за принципом «вितягнутої руки» відповідно до процедури, встановленої статтею 39 цього Кодексу, коригування фінансового результату до оподаткування здійснюється на розмір різниці між вартістю придбання та вартістю, визначеною виходячи з рівня ціни, визначеної за принципом «вितягнутої руки».

На виконання п.п. «в» п.п. 39.2.1.1 п.п. 39.2.1 п. 39.1 ст. 39 Кодексу постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 року № 1045 було затверджено переліку держав (територій), які відповідають критеріям,

установленим підпунктом 39.2.1.2 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України (далі – Перелік № 1045).

Особливий адміністративний район Китаю Гонконг (ЄС) включений до Переліку № 1045.

Враховуючи, що товар був куплений у нерезидента, держава та організаційно-правова форма якого не включені до переліків держав (територій) та організаційно-правових форм, затверджених Кабінетом Міністрів України відповідно до підпункту 39.2.1 п. 39.1 ст. 39 Кодексу, то коригування фінансового результату до оподаткування відповідно п.п. 140.5.4 п. 140.5 ст. 140 Кодексу до операції з переуступки права вимоги боргу за цей товар та подальшої компенсації сплаченої суми боргу резиденту Гонконгу не здійснюється.

Водночас слід зазначити, що кожен конкретний випадок стосовно здійснення/не здійснення коригування фінансового результату до оподаткування відповідно до п.п. 140.5.4 п. 140.5 ст. 140 Кодексу має розглядатися із урахуванням обставин здійснення відповідних операцій, договірних умов, всіх первинних документів, оформленням яких вони супроводжувались та з урахуванням критеріїв, визначених п. 39.2 ст. 39 Кодексу.

Щодо питань трансфертного ціноутворення, то відповідно до п.п. 39.2.1.1 п.п. 39.2.1 п. 39.2 ст. 39 Кодексу для цілей нарахування податку на прибуток підприємств контрольованими операціями є господарські операції платника податків, що можуть впливати на об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств платника податків (для резидентів Дія Сіті - платників податку на особливих умовах - на фінансовий результат до оподаткування, визначений у фінансовій звітності згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності), зокрема які здійснюються з нерезидентами, зареєстрованими у державах (на територіях), включених до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України відповідно до п.п. 39.2.1.2 цього підпункту, або які є резидентами цих держав (п.п. «в» п.п. 39.2.1.1 п.п. 39.2.1 п. 39.2 ст. 39 Кодексу)

Господарською операцією для цілей трансфертного ціноутворення є всі види операцій, договорів або домовленостей, документально підтверджених або непідтверджених, що можуть впливати на об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств платника податків (для резидентів Дія Сіті - платників податку на особливих умовах - на фінансовий результат до оподаткування, визначений у фінансовій звітності згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності), зокрема, але не виключно:

- а) операції з товарами, такими як сировина, готова продукція тощо;
- б) операції з придбання (продажу) послуг;

в) операції з нематеріальними активами, такими як роялті, ліцензії, плата за використання патентів, товарних знаків, ноу-хау тощо, а також з будь-якими іншими об'єктами інтелектуальної власності;

г) фінансові операції, включаючи лізинг, участь в інвестиціях, кредитах, комісії за гарантію тощо;

г) операції з купівлі чи продажу корпоративних прав, акцій або інших інвестицій, купівлі чи продажу довгострокових матеріальних і нематеріальних активів;

д) операції (у тому числі внутрішньогосподарські розрахунки), що здійснюються між нерезидентом та його постійним представництвом в Україні;

е) операції, у результаті яких обсяг доходу та/або фінансовий результат платника податку зменшується внаслідок повної або часткової, безповоротної або тимчасової передачі функцій разом з матеріальними та/або нематеріальними активами (або без них), вигодами, ризиками та можливостями іншому платнику податку (іншій особі) в тих випадках, коли у взаємовідносинах між непов'язаними особами така передача не здійснювалася б без компенсації, незалежно від того, чи відображені такі операції у бухгалтерському обліку. (п.п. 39.2.1.4 п.п. 39.2.1 п. 39.2 ст. 39 Кодексу).

Водночас п.п. 39.2.1.7 п.п. 39.2.1 п. 39.2 ст. 39 Кодексу передбачено, що господарські операції, передбачені підпунктами 39.2.1.1 - 39.2.1.3 і 39.2.1.5 п.п. 39.2.1 цього пункту, визнаються контрольованими, якщо одночасно виконуються такі умови:

річний дохід платника податків від будь-якої діяльності, визначений за правилами бухгалтерського обліку, перевищує 150 мільйонів гривень (за вирахуванням непрямих податків) за відповідний податковий (звітний) рік;

обсяг таких господарських операцій платника податків з кожним контрагентом, визначений за правилами бухгалтерського обліку, перевищує 10 мільйонів гривень (за вирахуванням непрямих податків) за відповідний податковий (звітний) рік.

Враховуючи те, що право вимоги заборгованості (за отримані товари), передане іншому нерезиденту, безпосередньо пов'язане із операцією з придбання таких товарів, для цілей трансфертного ціноутворення ці операції мають розглядатися у сукупності.

Для надання обґрунтованої відповіді щодо визнання або не визнання операції з відступлення права вимоги нерезиденту контрольованою відповідно до ст. 39 Кодексу необхідно проаналізувати умови договору з відступлення права вимоги, а також інші документи, що надають інформацію щодо всіх обставин та умов проведення операції із придбання товарів, чинники, які вплинули на ціну (копії контрактів, документи про проведені розрахунки, митні декларації, інші первинні документи), умови й причини за яких було здійснено відступлення вимоги.

Відповідно до п. 52 прим. 8 підрозділу 10 «Інші перехідні положення» розділу XX Кодексу тимчасово, на період по останній календарний день місяця (включно), в якому завершується дія карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України на всій території України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19), зупиняється перебіг строків, встановлених, зокрема, статтями 52 і 53 цього Кодексу щодо надання контролюючими органами індивідуальних податкових консультацій в письмовій формі.

Згідно з п.п. 69.9 п. 69 підрозділу 10 «Інші перехідні положення» розділу XX Кодексу тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України, для платників податків та контролюючих органів зупиняється перебіг строків, визначених податковим законодавством та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, з урахуванням особливостей, встановлених цим підпунктом.

Індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію (п. 52.2 ст. 52 Кодексу).

Директор Департаменту
методології

Мар'яна КУЦ

Компанія Вікторія